

buurtorganisatie 1018

Bewonersparticipatie in Amsterdam Wat verandert er na maart 2022

Amsterdam heeft besloten tot, werkt aan of denkt over een achttal nieuwe manieren waarmee bewoners invloed zullen kunnen uitoefenen op besluiten of beleid die voor hen van belang zijn.

Hieronder geven wij in het kort aan wat het is, wat het betekent en hoe het zou kunnen gaan werken, achtereenvolgens over de volgende onderwerpen:

- 1 **Burgerberaden**
- 2 **Buurtbudgetten**
- 3 **Buurtrechten (right to challenge, right to bid, right to plan)**
- 4 **Beleidskader Participatie,
*Bewonerseffect Rapportage
onafhankelijk bewonersloket.***
- 5 **Ma.akbanken**
- 6 **Nieuwe referendumverordening**
- 7 **Verenigde Straten van Amsterdam**
- 8 **Fonds maatschappelijke initiatieven**

1. Burgerberaden

De gemeente wil experimenteren met het organiseren van **burgerberaden**. Het idee werd geïntroduceerd door de Belgische cultuurhistoricus David van Reybrouck. In 2013 schreef hij het pamflet *Tegen verkiezingen*, waarin hij de remedie voor de onder druk staande democratie zocht in de deliberatieve democratie: een bestuursvorm waarbij burgers niet alleen stemmen op politici, maar ook spreken met elkaar en met experts. Om tot concrete oplossingen binnen een bepaald thema te komen, wordt door middel van loting een bepaald aantal burgers uitgenodigd om mee te praten over dit onderwerp. Daarbij wordt een zo representatief mogelijke dwarsdoorsnede van de samenleving nagestreefd.

De gelote inwoners van de stad komen in een open en gemeenschappelijk proces tot een inventarisering van cruciale elementen en belangen, komen in een open discussie tot afwegingen, en formuleren daarna hun conclusies en aanbevelingen. Het traject begint met uitgebreide informatierondes om ervoor te zorgen dat alle deelnemers beslagen ten ijs komen.

Inmiddels is in november 2021 voor de eerste keer in Amsterdam, en onder leiding van Alex Brenninkmeijer, een (mini) burgerberaad gehouden met als doel tot adviezen te komen welke extra maatregelen de gemeente Amsterdam kan nemen om haar klimaatdoelen te halen.

Begin oktober 2021 was bij 2.000 door loting uitgekozen bewoners een uitnodiging van de gemeente in de bus gevallen om zich aan te melden voor het mini-burgerberaad over het klimaatbeleid. Er werden 240 aanmeldingen ontvangen, waarna een tweede loting volgde om tot de definitieve 100 deelnemers van het burgerberaad te komen.

Op 15 november werd het advies van het mini-burgerberaad overhandigd aan wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid Marieke van Doorninck. In het advies worden 26 concrete voorstellen gedaan, zoals meer gebruik van aardwarmte en een isolatiefonds.

Het college van B en W heeft aangegeven de geformuleerde adviezen over te willen nemen als ze voldoen aan vooraf afgestemde randvoorwaarden en legt ze voor aan de raad. Uiteindelijk heeft de gemeenteraad een stem, maar het burgerberaad mag aangeven wat zij van de raad verwacht.

Meer informatie en alle stukken:

<https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/mini-burgerberaad/>

[Hoe het mini-burgerberaad werkt: infographic](#)

2. Buurtbudgetten – Amsterdam begroot

Het beschikbaar stellen van buurtbudgetten is een manier van Participatief begroten. Het is een manier om Amsterdammers invloed te geven over wat er gebeurt in hun straat, buurt en stad. Als het goed is helpt het Amsterdammers om samen in gesprek te komen over wat zij belangrijk vinden en waar zij behoefte aan hebben: een dialoog tussen buurtbewoners, het ontwikkelen van plannen en gezamenlijk beslissen over de besteding van overheidsgeld.

Ieder stadsdeel stelt een aanzienlijk bedrag (variërend van 100.000 tot 500.000 euro) beschikbaar dat naar de wensen van bewoners kan worden besteed. Ieder stadsdeel kan de werkwijze zelf bepalen. Wordt er door bewoners zelf een verhouding aangebracht met betrekking tot verdeling van de gelden over bepaalde beleidsterreinen? Wordt de uiteindelijke keuze alleen bepaald door stemming, of wordt er ook nog over gesproken?

In centrum bijvoorbeeld is er voor gekozen (centrum begroot) om het simpel te houden en bewoners de gelegenheid te geven een plan in te dienen waarop gestemd kan worden. Het bestuur van het stadsdeel wilde juist geen enkele verdere laag inbouwen, geen discussie, geen kwalificering. In West was juist wel het doel om deze wijze van begroten ook te laten bijdragen aan community building.

Voor meer informatie

Informatie over en archief van centrum begroot: <https://www.amsterdam.nl/centrumbegroot/>

zie verschillende studies <https://openresearch.amsterdam.nl/overview/67035>

3. Buurtrechten (right to challenge, right to bid, right to plan)

Buurtrechten geven bewoners van de stad een kans om, als zij dat willen, verantwoordelijkheid te claimen voor de uitvoering van een gemeentelijke taak. Bijvoorbeeld het beheer van een maatschappelijk pand of de inrichting van openbare ruimte.

Buurtrechten bieden initiatiefnemers de garantie op samenwerking met de gemeente als gelijkwaardige partner. Buurtrechten zijn geen formele 'rechten' zijn die in wetten of regels zijn verankerd. Het zijn uitgangspunten waar de gemeente zich aan verbindt.

De 3 meest bekende typen waarmee de stad de komende periode gaat experimenteren zijn:

- * **Right to Challenge** (recht om uit te dagen): een groep (georganiseerde) bewoners kan taken van gemeente overnemen als men denkt dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Initiatiefnemers doen een bod op de overname van een publieke taak. Bijvoorbeeld: laat ons zelf de groenvoorziening doen. Laat ons zelf zorgen voor onderhoud van openbare ruimte.
- * **Right to Bid** (overname recht op gebouwen of maatschappelijke voorzieningen): initiatiefnemers dienen een plan in voor het gebruik van / de exploitatie van een pand of een stuk grond in eigen beheer.
- * **Right to Plan** (recht op buurtplanning): initiatiefnemers dienen een plan in voor de inrichting van de openbare ruimte.

Meer informatie

<https://vng.nl/artikelen/wat-is-het-right-to-challenge-en-waar-komt-het-vandaan>

<https://www.platform31.nl/nieuws/de-participatiesamenleving-zet-zich-voort-met-right-to-bid>

discussie in Pakhuis de Zwijger: <https://dezwijger.nl/programma/right-to-challenge-in-amsterdam>

4. Beleidskader Participatie

In september 2021 heeft de gemeente het beleidskader participatie vastgesteld. Daarin wordt aangegeven in welke omstandigheden bewoners op welke manier kunnen, of zouden moeten worden betrokken. Het beleidskader is vooral bedoeld om meer duidelijkheid te scheppen, enerzijds voor ambtenaren die beleidsplannen aan het opstellen zijn, maar anderzijds ook aan bewoners die willen weten of en zo ja hoe, zij kunnen participeren.

Er zijn vier niveaus:

- * **Meebepalen** (meebeslissen): Amsterdammers beslissen mee over het beleid of het project (en zitten bijvoorbeeld in de aansturende projectgroep).
- * **Meewerken** (co-creatie): Amsterdammers werken mee aan het beleid of project.
- * **Meedenken** (raadplegen en adviseren): de gemeente vraagt betrokkenen om advies. Amsterdammers kunnen de gemeente ideeën of suggesties meegeven.
- * **Informereren**: de gemeente informeert Amsterdammers over nieuw beleid, een nieuw plan of nieuwe regelingen. Amsterdammers krijgen inzage in de (openbare) informatie waar ze naar vragen.

Bewonerseffect Rapportage en onafhankelijk bewonersloket.

Vanuit Buurtorganisatie 1018 wordt al lang gepleit voor enerzijds het instellen van een bewonersloket, anderzijds voor het ontwikkelen en verplicht stellen van een Bewoners Effect Rapportage.

* **een bewoners loket** zou een dienst moeten zijn binnen de gemeente, maar opererend los van het bestuur van gemeente of stadsdeel dus ook los van beleidsdoelen of belangen vanuit de gemeente. De dienst is ingesteld met de uitdrukkelijke opdracht om bewoners, binnen de grenzen van wet en regelgeving, te ondersteunen als zij op willen komen voor hun belangen. Bewoners zouden er advies moeten kunnen krijgen over hun rechten, over lopende dossiers, er geïnformeerd moeten worden waar relevante informatie en stukken te vinden zijn, en over de wegen die zij kunnen bewandelen als zij zich willen verzetten tegen besluiten van het bestuur.

Het idee van een bewonersloket is niet opgenomen als concreet element in de recente voorstellen. Wel wordt het in de notitie hoofdlijnen van het nieuwe bestuurlijk stelsel genoemd als '**nader te onderzoeken**'.

* **Bewoners Effect Rapportage (BER)** is een regeling, een instrument, dat toegepast zou moeten worden bij de grotere (bouw, infrastructurele, etc.) projecten waarbij redelijkerwijs verwacht kan worden dat belangen van omwonenden worden geraakt. De kern van een dergelijke regeling is dat een besluit niet kan worden genomen, een omgevingsvergunning niet kan worden verleend, zonder dat een BER, waarin de impact van het project op bewoners kwantitatief en kwalitatief in kaart is gebracht, aantoonbaar is meegewogen. De BER betekent dus dat het bewonersperspectief verplicht onderdeel wordt van de beoordeling van de aanvraag van een omgevingsvergunning, of bij het traject van bestuurlijke besluitvorming over projecten die gevolgen hebben voor bewoners.

Uit beleidskader participatie : Een Bewoners Effect Rapportage (BER) kan een behulpzaam instrument zijn om in een vroeg stadium (in de ontwerpfase) het perspectief van de bewoners in beeld te brengen, om op basis daarvan het doel, de omvang van het traject en de mate van invloed van burgers beter vast te kunnen stellen.

Meer informatie:

* **hoofdlijnen bestuurlijk stelsel:**

https://bekendmakingen.amsterdam.nl/publish/pages/163698/voorgenomen_hoofdlijnen_bestuurlijk_stelsel_vanaf_2022.pdf

* **Introductie:**

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/participatie/#hd8f807bd-fb24-4332-b5df-fbd70b5a4844>

* **Beleidskader participatie**

[https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10598065/1/A%20-%202003%20Democratisering%20\(inclusief%20Bestuurlijk%20Stelsel\)%20\(10\)%20Bijlage%2002%20Belei](https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10598065/1/A%20-%202003%20Democratisering%20(inclusief%20Bestuurlijk%20Stelsel)%20(10)%20Bijlage%2002%20Belei)

* **Leidraad burgerparticipatie**

https://assets.amsterdam.nl/publish/pages/971580/leidraad_burgerparticipatie.pdf

5. Ma.akbanken

Begin 2020 is tussen politici, actieve bewoners(organisaties), maatschappelijke organisaties en ambtenaren een Maatschappelijk Akkoord gesloten waarin afspraken zijn gemaakt om Amsterdammers beter in staat te stellen samen een duurzame, inclusieve, eerlijke en mooie stad te maken. Dit heeft geleid tot het project Ma.ak020.

Onder de concrete projecten, uitwerkingen van het akkoord, zijn de zogenaamde Ma.akbanken. Zij bieden een manier om heikle kwesties, zaken die op grote schaal spelen tussen gemeente en bewoners of andere belangengroeperingen, innovatief en met een open blik aan te pakken en, als het mee zit, op te lossen. Alle betrokken partijen schuiven aan bij het heel open traject en gaan gezamenlijk op onderzoek. Ma.akbanken zijn er voor alle Amsterdammers en kunnen door iedereen gestart worden.

Antwerpen heeft ervaring met deze manier van conflictoplossing. Burgers gingen daar al vaker samen met ambtenaren en experts – maar zonder politici - aan de slag om een concreet plan uit te werken. Het resultaat van de gesprekken, de oplossing die men weet te formuleren, wordt besproken in de gemeenteraad. Daar weet men bij de bespreking dus al dat er een groot draagvlak voor de gepresenteerde oplossing bestaat. Het is immers het resultaat van een breed overleg,

Meer informatie <https://ma.ak020.nl/ma.akbanken>

6. Nieuwe referendumverordening

Er komt een nieuwe referendumverordening in Amsterdam die het bewoners makkelijker zal maken om een referendum te organiseren. Met de nieuwe referendumverordening krijgen de Amsterdammers meer invloed op hun directe omgeving, op de toekomst van de stad en op de dienstverlening van de gemeente.

De oude 'Verordening op het burgerinitiatief, het volksinitiatief en het referendum' kende hoge drempels voor de aanvraag van referenda en de indiening van volksinitiatieven. Ook waren veel onderwerpen uitgezonderd. Met de nieuwe verordening wordt het eenvoudiger om een referendum aan te vragen, alleen al omdat er minder handtekeningen nodig zijn. De lijst met onderwerpen waar een referendum over mag gaan, is uitgebreid, en Amsterdammers kunnen in een referendum zelf een plan voorleggen

Er zijn twee hoofdvormen mogelijk: het correctieve referendum en het volksinitiatief.

* Bij een **correctief referendum** kunnen Amsterdammers, als er voldoende mensen tegenstemmen, een voorstel van de gemeente tegenhouden. Nieuw is dat bewoners dan zelf een alternatief plan kunnen indienen, zodat er gestemd kan worden op plan A óf plan B.

* Bij een **volksinitiatief** kunnen Amsterdammers zelf een onderwerp voordragen voor stemming, maar daar kan de gemeenteraad op haar beurt dan een alternatief plan tegenover stellen. Zo stemmen Amsterdammers dan ook op plan A óf plan B, in plaats van alleen maar 'ja' of 'nee' te zeggen tegen één voorstel.

Meer informatie

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/nieuwe-referendumverordening/>

7. Verenigde Straten van Amsterdam

De Verenigde Straten van Amsterdam is een idee, een gedachte voor een nieuwe manier van beslissen waarbij de aloude volksvergadering terugkeert.

Onder de naam **De Verenigde Straten van Amsterdam** heeft een onderzoek plaatsgevonden of een volksvergadering ertoe zou leiden om de grote betrokkenheid en kennis die veel mensen hebben van hun buurt en straat beter te benutten. Elementen van dit idee terug in de **stadsdeelpanels** die, zo is de bedoeling, na de zomer 2022 in de verschillende stadsdelen in gang zullen worden gezet.

De Verenigde Straten van Amsterdam is geïnspireerd op de volksvergaderingen in Zwitserland, de gelote burgerpanels in Oost-België, en het online burgerberaad in Madrid. Het idee is: uit iedere straat of buurt(je) in Amsterdam wordt iemand aangewezen, of geloot of voorgedragen, die als aanspreekpunt fungeert voor zaken die in de buurt spelen. In Amsterdam zijn 4.622 straten. Er zijn duizenden buurtapps en honderden Facebookgroepen in Amsterdam waar buurtbewoners met elkaar delen welke problemen in hun straat moeten worden aangepakt, en welke behoeftes er zijn. Dat alles biedt een goede infrastructuur waarmee betrokkenheid en zeggenschap vorm kan krijgen. Voor de buurtbewoners is het het geëigende platform om plannen, klachten en wensen naar voren te brengen. De gemeente kan het gebruiken om er achter te komen wat buurtbewoners vinden van sommige plannen.

Bij onderwerpen die het buurtniveau overstijgen komen de vertegenwoordigers op het niveau van de wijk of het stadsdeel (online) bij elkaar. Zij delen met elkaar hoe hun buurt denkt over deze onderwerpen en leggen mogelijke oplossingen voor.

Eén keer per jaar, zo is dan het idee, komen dan **alle** duizenden buurtvertegenwoordigers samen met de gemeenteraad in een grote volksvergadering: de Verenigde Straten van Amsterdam. Het zou een feestelijke happening moeten zijn waar een of meer besluiten worden besproken en waar beslissingen worden genomen over onderwerpen die alle buurten aangaan. De gemeenteraad vergadert dan aan het einde van de volksvergadering in een speciale setting om de genomen besluiten van die volksvergadering te bekrachtigen. Belangrijk is dat bewoners zelf kunnen bepalen welke onderwerpen aan de orde zijn. Zij vragen de gemeenteraad om het mandaat over die onderwerpen aan de Verenigde Straten te geven. Andersom kan de gemeente ook vragen voorleggen aan de buurtvertegenwoordigers.

Het is een idee. Wie weet krijgt het ooit vleugels.

Meer informatie:

<https://meerdemocratie.nl/sites/default/files/vsa-concept-plan-aanpak.pdf>

[infographic https://www.youtube.com/watch?v=pM0c6hf4C9s&t=35s](https://www.youtube.com/watch?v=pM0c6hf4C9s&t=35s)

Video: gesprek in Pakhuis de Zwijger

<https://dezwijger.nl/programma/een-amsterdamse-volksvergadering>

8. Fonds Maatschappelijke Initiatieven

Vanaf 1 april 2021 kunnen Amsterdammers eenvoudiger financiering ontvangen voor het opzetten van een maatschappelijk initiatief. **Een Integraal Maatschappelijke initiatief** is vaak een groter plan dat bijdraagt aan meerdere maatschappelijke doelen tegelijk. De aanvraag wordt hier vanuit één punt geregeld, dat het gemak en ook de impact van de initiatieven zou moeten vergroten. De gemeente stelt structureel 1.6 miljoen euro per jaar ter beschikking voor deze maatschappelijke initiatieven.

De gemeente ziet in dat een initiatief van een buurtgenoot mensen niet alleen verder helpt maar ook de sociale samenhang vergroot. Het brengt mensen dicht bij elkaar. Deze vorm van betrokkenheid of hulp moet daarom toegankelijk zijn en snel en eenvoudig geregeld worden.

Een voorbeeld van een maatschappelijk initiatief is **BOB Helpt!** De naam staat voor **Beheerbedrijf OostenBurg** en is een initiatief van vier bewoners van de Oostelijke eilanden. Jongeren en werkloze buurtbewoners krijgen via deze sociale onderneming kansen op werk en opleidingen en voeren bijvoorbeeld onderhoudsdiensten uit aan woningen, bedrijfspanden en de openbare ruimte in de buurt. BOB Helpt! brengt buurtbewoners en ondernemers op de Oostelijke eilanden met elkaar in contact en draagt zo bij aan de sociale verhoudingen en een sociale en veilige werk- en woonomgeving.

De uitvoering van de regeling wordt verzorgd door het Bureau Integrale Maatschappelijke Initiatieven. Een externe commissie gaat op basis van de regeling advies uitbrengen aan het college over de initiatieven en hun maatschappelijke impact.

Meer informatie:

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/college/wethouder/rutger-groot-wassink/persberichten-nieuws-rutger-groot/loket-1-6-miljoen-euro-lokale/>

De regeling: https://www.amsterdam.nl/veelgevraagd/?productid=%7Be07f7072-cef2-47d6-99a3-d75d291d70e2%7D#case_%7B80E69040-A500-432D-A5CF-D8ED0FC7D033%7D